

ження економічного і культурного розвитку Держави. З цього починали всі розвинені країни світу. До цього прагнули кращі уми України в різні історичні періоди її розвитку» [6]. Додамо лише – прагнули і прагнуть.

Література

1. Ашин, Г. К. Курс элитологии [Текст] / Г. К. Ашин, Е. В. Охотский. – М.: ЗАО «Спортакадемпресс», 1999. – 368 с.
2. Лэш, К. Восстание элит и предательство демократии [Текст] / К. Лэш; пер. с англ. Дж. Смити, К. Голубович. – М.: Издательство "Логос", Издательство «Прогресс». 2002. – 224 с.
3. Зязюн, І. А. Духовна еліта у суспільстві: інтелігентність і громадянськість [Текст] / І. А. Зязюн. – Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2003. – Вип. 1 (5). – С. 636.
4. Зязюн, І. А. Духовні чинники елітарної особистості: Розвиток особистості в полі культурного освітнього простору [Текст]: зб. матеріалів / І. А. Зязюн. – Міжнародний конгрес – IV слов'янські педагогічні читання. – Черкаси: Вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2005. – С. 15–19.
5. Зязюн, І. А. Теоретичні аспекти культури і культурного розвитку людини [Текст]: навч. пос. / І. А. Зязюн, Н. С. Миропольська, Л. О. Хлебнікова та ін. – Виховання естетичної культури школярів. – К.: ІЗМН, 1998. – 156 с.
6. Зязюн, І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії [Текст]: наук.-метод. пос. / І. А. Зязюн. – К.: МАУП, 2000. – 312 с.
7. Кремень, В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегія освітнього простору [Текст] / В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 520 с.

8. Указ Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012 «Про Стратегію державної кадрової політики на 2010–2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14429.html>

References

1. Ashin, G. K., Ohotskij, E. V. (1999). Kurs jelitologii. Moscow: ZAO «Sportakadempress», 368.
2. Ljesh, K., Smiti, Dzh., Golubovich, K. (2002). Vostanie jelit i predateľstvo demokratii. Moscow: Izdatel'stvo "Logos", Izdatel'stvo «Progress», 224.
3. Zjazjun, I. A. (2003). Duhovna elita u suspil'stvi: intelligenťnist' i gromadjans'kist'. Problemy ta perspektivy formuvannja nacional'noi' gumanitarno-tehničnoi' elity. Kharkiv: NTU "KhPI", 1 (5), 636.
4. Zjazjun, I. A. (2005). Duhovni chynnyky elitarnoi' osobystosti: Rozvytok osobystosti v poli kul'turnomu osvith'o-mu. Mizhnarodnyj kongres – IV slov'jans'ki pedagogichni chytannja. Cherkasy: Vyd-vo ChNU imeni Bogdana Hmel'nyc'kogo, 15–19.
5. Zjazjun, I. A., Myropol's'ka, N. Je., Hljebnikova, L. O. et. al (1998). Teoretychni aspekty kul'tury i kul'turnogo rozvytku ljudyjny. Vyhovannja estetyčnoj' kul'tury shkolariv. Kyiv: IZMN, 156.
6. Zjazjun, I. A. (2000). Pedagogika dobra: idealy i realii'. Kyiv: MAUP, 312.
7. Kremen', V. G. (2009). Filosofija ljudyjnocentryzmu v strategija osvith'ogo prostoru. Kyiv: Pedagogichna dumka, 520.
8. Ukaz Prezydenta Ukrai'ny vid 1 ljutogo 2012 r. № 45/2012 «Pro Strategiju derzhavnoi' kadrovoi' polityky na 2010–2020 roky» (2012). Available at: <http://www.president.gov.ua/documents/14429.html>

Дата надходження рукопису 14.08.2015

Олійник Віктор Васильович, доктор педагогічних наук, професор, Дійсний член Національної академії педагогічних наук України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, вул. Артема, 52-а, м. Київ, Україна, 04053

УДК 303.446:371

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.50765

ПОРІВНЯЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА СУЧАСНИЙ СТАН ОСВІТИ: УКРАЇНА ТА ПІВДЕННА КОРЕЯ. ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ

© Н. М. Гончаренко, Ю. І. Завалевський

У статті наведено теоретичний аналіз наукових і статистичних матеріалів щодо тенденцій розвитку систем освіти в Україні та Південної Кореї. У статті узагальнюється досвід реформування та особливості функціонування південнокорейського менеджменту у сфері освіти, досліджуються освітні програми в контексті євроінтеграційних процесів

Ключові слова: система освіти, якість освіти, глобалізація, стратегічні імперативи, демократизація, інноваційна парадигма

Theoretical analysis of scientific and statistical trends on education systems in Ukraine and South Korea are given in the article. An experience of reform and peculiarities of the South Korean management in education, educational programs studied in the context of European integration processes are summarized in the article

Keywords: education system, quality of education, globalization, strategic imperatives, democratization, innovative paradigm

1. Вступ

Освіта – найстаріший соціальний інститут, що задовольняє потреби суспільства відтворювати і пе-

редавати знання, уміння, навички, готувати наступне покоління до життя в різних аспектах від економічних до соціальних. Сучасний стан освіти у державі –

дзеркальне відображення соціально-економічного і культурно-історичного стану держави.

Міжнародний союз електров'язку (МСЕ) виділяє тріступеневу модель, за якою країни або регіони рухаються у розвитку інформаційного суспільства [1]. Перший етап – мережева готовність, яка відображається поширенням інфраструктури ІТ в суспільстві або країні, ступінь доступу приватних осіб, підприємств та організацій до цієї інфраструктури. Основним акцентом є доступ до ІТ. Другий етап – ступінь впровадження ІТ, навички ефективного використання ІТ. Третій етап – ефективністю використання ІТ в конкретному суспільстві або регіоні.

МСЕ визначає, що вихід на заключний етап розвитку інформаційного суспільства, означає становлення країни або регіону конкурентоспроможним гравцем в інформаційній економіці, що, звісно, залежить від успішності перших двох етапів.

Південна Корея швидко перетворилася в одну з найбільш розвинених країн завдяки сталому економічному зростанню і демократизації суспільства за досить малий проміжок часу. Вона приєдналася до ОЕСР (клубу розвинених країн) у 1996 році. Наразі за рівнем ВВП Корея посідає 15 місце у світі.

Тим часом, Україна, в оновленому звіті Світового банку, займає 38 місце з 177, серед країн найбі-

льших економік світу. Однак, якщо порівнювати Україну за показником ВВП на душу населення за реальними цінами, то в даному рейтингу вона 98-а.

2. Огляд сучасного стану розвитку системи освіти та постановка проблеми

Економічне зростання і соціальний розвиток Кореї пояснюється досить вдалим ефективними реформами у сфері освіти і виваженою політикою уряду щодо мобілізації людських ресурсів. На сьогодні Республіка Корея має один з найвищих рейтингів з точки зору використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та побудови електронного уряду і є світовим лідером у розвитку електронної освіти завдяки запровадженню інфраструктури ІКТ світового класу і використанню інформаційних послуг в кожному секторі економіки та суспільства. У країні реально здійснюється адаптація всієї системи освіти (початкова, середня, вища, освіта дорослих, управління освітою) до стандартів інформаційної ери.

Рівень розвитку ІКТ (ІДІ) – це сукупний індекс, що налічує 11 показників, які створюють одне контрольне значення. Його значення наведемо у табл. 1. З неї наочно бачимо, що Україна продовжує втрачати свої позиції, з іншої сторони, має вищу за середню позицію в рейтингу серед 155 країн.

Таблиця 1

Індекс ІДІ розвитку інформаційно-комунікаційних технологій по деяких країнах

Країна	Рейтинг 2011	Індекс 2011	Рейтинг 2010	Індекс 2010	Рейтинг 2008	Індекс 2008
Республіка Корея	1	8,56	1	8,40	1	7,80
Швеція	2	8,34	2	8,23	2	7,53
Данія	3	8,29	4	7,97	7	7,12
Ісландія	4	8,17	3	8,06	3	7,46
Фінляндія	5	8,04	5	7,87	12	6,92
Нідерланди	6	7,82	9	7,61	5	7,30
Люксембург	7	7,76	7	7,78	4	7,34
Японія	8	7,76	13	7,42	11	7,01
Велика Британія	9	7,75	10	7,60	10	7,03
Швейцарія	10	7,68	8	7,67	9	7,06
Гонконг, Китай	11	7,68	6	7,79	6	7,14
...						
Росія	38	6,00	47	5,38	49	4,42
...						
Білорусь	46	5,57	52	5,01	58	3,93
...						
Тринідад і Тобаго	61	4,57	61	4,36	56	3,99
...						
Україна	67	4,40	62	4,34	59	3,83

Провідними країнами за індексом ІДІ залишаються: Корея, Швеція, Ісландія, Данія, Фінляндія та ін. Істотно підвищився рейтинг Японії та, навпаки, знизився у Гонконгу, Китаї, що, насамперед, пов'язано з темпами розвитку. Виходячи зі значення індексу Україна за визначенням МСЕ відноситься до розвинутих країн (значення індексу яких коливається в межах 3,78–8,34) [2] Стабільність цих темпів демонструє Росія та Білорусь. Україна перейшла з 59 на 67 місце, незважаючи на незначне збільшення індексу.

Активніше в Південній Кореї електронне навчання застосовується у вищій освіті, ніж в Україні, де цей процес тільки розпочався створенням дистанційних курсів в деяких ВНЗ країни. Реальні кроки у цьому напрямку почалися в 2001 році, коли Міністерством освіти був створений перший кібер-університет – Korea Cyber University, і прийнято рішення запровадити електронне навчання в програми вищих учбових закладів. З того часу було створено ще 18 кібер-університетів, у яких на сьогоднішній день навчається

більше 100 тисяч студентів. У рамках проекту «Електронний кампус-2007» було відкрито 10 регіональних університетських центрів підтримки електронного навчання, покликані скоротити розрив у якості освіти, яка надається різними регіональними університетами. Втілення проекту було успішним не тільки у плані просування електронного навчання, але і в наданні регіональним університетам реальної можливості для співпраці у розробці курсів електронного навчання та обміну досвідом роботи, практичного застосування педагогіки у електронному навчанні та управлінні віртуальними класами через Інтернет.

Цей досвід надав можливість Південній Кореї, рамках розвитку індустрії електронного навчання, виступати координатором серед інших країн Південно-Східної Азії, зокрема Японії, Китаю, Австралії і т. д. Експортними партнерами Південної Кореї є майже всі азіатські країни колишнього СРСР – Казахстан, Киргизія, Узбекистан та ін. На цьому рівні досягнуто розуміння, що індустрія електронного навчання включає в себе виробництво спеціальних технічних засобів, спеціального програмного забезпечення, створення баз даних, масове створення і використання електронних навчальних курсів для всіх рівнів освіти, в т.ч. для підвищення кваліфікації працюючого населення з доставкою навчальних ресурсів на робочі місця, додому і в будь-яку точку, де є Інтернет.

В межах СНД лідером розвитку інформаційного суспільства є Російська Федерація, яка прийняла Державну програму «Інформаційне суспільство (2011–2020)». Судячи з прогресу Росії у світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства ця програма дає дієві результати. Це ж відноситься й до Білорусі [3], Казахстану та Молдови [4], які випереджають Україну в цих рейтингах та мають близькі (навіть за назвою) програми розвитку інформаційного суспільства.

Наведені рейтинги доповнює динаміка країн світу за індексом IDI розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що визначається МСЕ [4]. З нього видно, що Україна продовжує втрачати свої позиції, з іншої сторони, має вищу за середню позицію в рейтингу серед 155 країн.

Згідно з цього, ми маємо можливість зробити наступні висновки, а саме:

- склалася неприйнятна ситуація, коли інтереси громадян фактично не враховуються органами влади, що проводять політику інформатизації;

- представники ІТ-бізнесу відокремлені від громадян. Наприклад, створення елементів інформаційного суспільства, електронної держави та комерції;

- нерівність мешканців міст та сел. Багато мешканців сел, соціально незахищених груп, особи старшого покоління не мають доступу до мережі Інтернету;

- нерівність в освіті. Громадяни з високим рівнем освіти становлять основну частину користувачів електронних засобів навчання

Для розбудови національної системи освіти в державі необхідно врахувати досвід держав, які досягли певного успіху в цієї галузі. Як приклад, досвід Південній Кореї.

3. Порівняльний погляд на сучасний стан освіти: Україна та Південна Корея

Електронне навчання у Південній Кореї стало основним інструментом модернізації освіти, завдяки якому реалізуються спеціальні національні проекти з електронного навчання. Серед найважливіших слід відзначити Національний учбово-навчальний центр – EDUNET, який був започаткований в якості всеохоплюючої системи послуг освітньої інформації в 1996 році, і зіграв ключову роль у процесі запровадження ІКТ в освіті. Станом на жовтень 2010 року число користувачів EDUNET досягло 6,17 мільйонів, а число відвідувачів становило близько 410 000 в день.

Електронна система домашнього навчання (The Cyber Home Learning System – CHLS), інакше кажучи, Домашній репетитор, почала функціонувати у 2004 році. Серед її основних завдань – підвищення рівня освіти школярів із соціально або економічно неблагополучних сімей, зменшення витрат на оплату послуг репетиторів для сімей з малим достатком, поліпшення успішності відстаючих школярів. Система забезпечує можливість учням самостійно навчатися через Інтернет за індивідуально підібраними програмами, які відповідають їх рівню знань, можливостям і захопленням.

В Україні глобально розвинутих подібних проектів не існує, є лише деякі поодинокі приклади в школах, як центр «Новий репетитор», Центр розвитку и развлечения «Дивосвіт», проект «Открытая школа».

Система управління навчанням нового покоління (The Next Generation Learning Management System LMS/LCMS) була розроблена протягом 2008–2010 років і почала функціонувати у національному масштабі у 2010 році. Крім того, розробка цифрових підручників та система їх сертифікації, створення шкільних електронних бібліотек, відео лекцій та он-лайн-курсів – всі ці проекти внесли свою вагому частку у розбудову освіти за допомогою ІКТ. [6]

У Кореї на урядовому рівні було запроваджено механізм створення кластерів товарів і послуг в індустрії електронного навчання. У 2004 році було затверджено розроблений службою KERIS Національний стандарт інформаційних метаданих в освіті (KEM), на базі якого формуються програми електронних курсів у всіх навчальних закладах країни, а також був прийнятий Закон про розвиток індустрії електронного навчання.

За офіційними даними, стадія електронізації освіти у цій країні закінчилася в 2007 році. Сучасний напрямок інформатизації суспільства характеризується новим поняттям «повсюдний» (ubiquitous). Перший раз офіційно цей термін був використаний у 2003 році (The Third Master Plan for Informatization Promotion: 2002–2006. Ministry of Information and Communication, Republic of Korea, April 2002). Розробляючи концепцію школи і освіти майбутнього, уряд Кореї з 2007 року намагається втілити поняття «повсюдного» навчання (U-learning) в освіту через розробку моделі нової школи та цифрової моделі підручника наступного покоління. Зараз на стадії розробки знаходиться Закон про повсюдне навчання.

На стадії електронізації 95 % витрат йшло на розбудову «паперових» бізнес- і ділових процесів, формалізацію і регламентацію діяльності, узгодження роботи міністерств і відомств при наданні послуг громадянам і бізнесу. Нова стадія інформатизації характеризується тим, що послуги самі приходять до громадян через Інтернет додому або на робоче місце. Для цього 95 % витрат потрібно вкладати у створення інноваційних ІКТ «повсюдного» інформаційного суспільства. Таким чином, комп'ютерна освіта стала невід'ємною складовою існуючої системи освіти завдяки кільком факторам, зокрема, урядовому національному проекту комп'ютерних мереж (the Government's National Computer Network Project), виваженій політиці уряду по реформуванню освіти, значному зростанню комп'ютерної індустрії, підвищенню попиту на її продукцію в суспільстві і розвитку комп'ютерної освіти в усьому світі.

4. Результати дослідження

В Україні, розпорядженням КМУ № 386-р від 15 травня 2013 р. прийнято Стратегію розвитку

інформаційного суспільства в Україні, Вочевидь, ця Стратегія вимагає сукупності послідовних конкретних заходів з прискорення процесів розвитку. Та її логічне продовження – Указ Президента України № 344/2013 Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [5]. Також створено програмно-апаратний комплекс ведення Національної системи індикаторів оцінки розвитку інформаційного суспільства, інстальований в Держінформнауки. Цей комплекс дозволяє систематизувати процес розрахунку та ведення індикаторів та інтегральних індексів, в тому числі за участю групи експертів, що визначається Держінформнауки.

Прийнята Національна система індикаторів узгоджується з міжнародними системами, враховує національну специфіку та пріоритетні завдання розвитку інформаційного суспільства в країні. На основі системи індикаторів розроблено методику розрахунку інтегральних індексів для оцінки проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства [2] (табл. 2).

Таблиця 2

Індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства по регіонах України

Регіон	Рейтинг за індексом RITS	Індекс RITS	Субіндекс рівня розвитку ІТ	Субіндекс рівня використання ІТ
м. Київ	1	52,76	30,93	21,84
Запорізька	2	41,64	22,77	18,87
Одеська	3	38,93	18,59	20,34
Івано–Франківська	4	38,16	20,41	17,75
Хмельницька	5	36,45	17,83	18,62
Черкаська	6	36,07	19,70	16,37
Донецька	7	35,97	17,56	18,41
Сумська	8	35,43	19,65	15,78
Миколаївська	9	35,39	19,28	16,11
м. Севастополь	10	35,37	20,19	15,18
Рівненська	11	34,72	17,29	17,43
Харківська	12	34,21	16,29	17,92
Кіровоградська	13	34,12	16,76	17,36
Чернігівська	14	33,26	15,80	17,46
Житомирська	15	33,24	17,24	16,01
Полтавська	16	32,98	16,65	16,32
Дніпропетровська	17	32,85	15,98	16,87
Львівська	18	32,68	16,13	16,55
Волинська	19	32,58	17,21	15,37
Вінницька	20	31,95	14,30	17,65
Київська	21	31,95	17,00	14,95
Автономна Республіка Крим	22	31,69	15,46	16,23
Чернівецька	23	31,61	16,40	15,21
Тернопільська	24	31,52	15,12	16,41
Закарпатська	25	30,91	15,69	15,21
Херсонська	26	30,70	15,14	15,56
Луганська	27	30,63	14,82	15,81

5. Висновки

Слід зауважити, що зроблений раніш висновок про нерівність міст та селищ за рівнем розвитку інформаційного суспільства та доступу до освіти, наглядно демонструє Київ, який вже давно перевищує середньосвітові значення відповідних індексів. Виходячи з цього, подальший розвиток інформаційного суспільства в

Україні у найближчому майбутньому може виглядати як «підтягування» інших регіонів до київського рівня.

На теперішній час можливо вказати на деякі «мінуси», які знайшли своє відображення в Указі Президента [5]:

1. Повільне здійснення гуманізації, екологізації та інформатизації системи освіти, впровадження у

навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Недостатній рівень соціально-правового захисту учасників навчально-виховного процесу, відсутність цілісної системи соціально-економічних стимулів у педагогічних і науково-педагогічних працівників, невисокий рівень заробітної плати таких працівників.

3. Низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальних закладів; слабка мотивація суспільства та бізнесу до інвестування освіти.

4. Відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності; недостатній розвиток громадського самоврядування навчальних закладів, недосконалість механізмів залучення до управління освітою та її оновлення інституцій громадянського суспільства, громадськості.

5. Наявність у системі освіти фактів неефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів, нецільового використання приміщень навчальних закладів;

Література

1. Bornman, E. The Mobile Phone in Africa: Has It Become a Highway to the Information Society or Not? [Text] / E. Bornman // Contemporary Educational technology. – 2012. – Vol. 3, Issue 4. – P. 278–292. – Available at: <http://www.cedtech.net/articles/34/343.pdf>

2. Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=C21001174&p2={NRPA}>

3. Молдова готується к прийняттю інформаційного общества [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.iksmedia.ru/news/4841021-Moldova-gotovitsya-k-prinyatiyu-inf.html>

4. Измерение информационного общества, 2012, МСЭ [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/idi/material/2012/MIS2012-ExecSum-R.pdf>

5. Указ президента України № 344/2013 Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>

6. Learning Management System (LMS) and Learning Content Management System (LCMS) at Virtual University [Electronic resource]. – 2nd International Seminar on Quality and Affordable Education (ISQAE 2013), 2013. – Available at: <http://educ.utm.my/fi/wp-content/uploads/2013/11/301.pdf>

References

1. Bornman, E. (2012). The Mobile Phone in Africa: Has It Become a Highway to the Information Society or Not? Contemporary Educational technology, 3 (4), 278–292. Available at: <http://www.cedtech.net/articles/34/343.pdf>

2. Dopovid' pro stan informatyzacii' ta rozvytok informacijnogo suspil'stva v Ukraїni za 2013 rik. Available at: <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=C21001174&p2={NRPA}>

3. Moldova gotovitsja k prinjatiju informacionnogo obshhestva. Available at: <http://www.iksmedia.ru/news/4841021-Moldova-gotovitsya-k-prinyatiyu-inf.html>

4. Izmerenie informacionnogo obshhestva (2012). MSJe. Available at: <http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/idi/material/2012/MIS2012-ExecSum-R.pdf>

5. Ukaz prezydenta Ukraїny № 344/2013 Pro Nacional'nu strategiju rozvytku osvity v Ukraїni na period do 2021 roku. Available at: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>

6. Learning Management System (LMS) and Learning Content Management System (LCMS) at Virtual University (2013). 2nd International Seminar on Quality and Affordable Education (ISQAE 2013). Available at: <http://educ.utm.my/fi/wp-content/uploads/2013/11/301.pdf>

Дата надходження рукопису 14.08.2015

Гончаренко Наталія Миколаївна, кандидат психологічних наук, начальник відділу стратегії розвитку освіти, Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, Україна, 03035

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти, заступник директора, Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, Україна, 03035